

VIOLETA RADVILIENĖ
DANGUOLĖ PALAČIONYTĖ
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka

Iš Prahos į Vilnių: dviejų inkunabulų keliu

Anotacija. Straipsnyje aptariamas vertingas radinys – Memorialiniame akademikui Konstantinui Jablonskiui priklaususių knygų fonde atpažinti du XV a. Prahėje čekų kalba išleisti inkunabulai: [*Artikule sněmovní z roku 1497*]¹ ir *Zřízení zemské Vladislavské*, 1500². Aiškinamasi, kam jie priklausė, kaip galėjo taip ilgai būti nepastebėti, daroma išvada, kad surastas paskutinį kartą 1820 metais matytas ir čekų knygotyrininkų laikytas dingusiu 1497 m. inkunabulas *Artikule sněmovní z roku 1497*.

Esminiai žodžiai: inkunabulai; konvoliutas; Praha; Konstantinas Jablonskis; Zitschy von Znoriza.

Įvadas. Įprastas knygų tvarkytojo, bibliografo darbas kartais pateikia staigmenų ten, kur jų mažiausiai tikimasi. LMA Vrublevskių bibliotekos Retų spaudinių skyriuje saugomas Memorialinis akademiko Konstantino Jablonskio fondas. Keletą metų jis buvo intensyviai tvarkomas, dokumentai baigiami įrašyti į elektroninį katalogą. Anksčiau šio fondo leidinių buvo ieškoma tik Tado Vrublevskio skaitykloje esančiame kortelių kataloge. Iš eilės reikėjo aprašyti knygą, kurios katalogo kortelėje buvo nurodyta saugojimo vieta ir pastaba apie tai, kad nežinoma nei leidimo vieta, nei leidėjas, nei metai, nebuvo ir pavadinimo, matyt, todėl ja niekas ir nesidomėjo.

Mūsų laukė vertingas radinys. Buvo matyti, kad knyga sena, viršeliai mediniai, aptraukti šviesia ornamentuota oda, likę žalvarinio užsegimo fragmentai, kelios kinivarpu išgraužos. Vidinėje apatinio viršelio pusėje, apačioje, lotynų kalba parašyta: *emi Pragae A.1722* (lot., vert.: *pirkau Prahėje 1722 m.*), įklijuotas herbas. Viršutinio viršelio vidinėje pusėje, viršuje, lotyniškai parašyta pirkusiojo pavardė, nurodyta, kad po 1497 metų veikalo eina kitas: *Ex libris Equitis Joannis Caroli Josephi // Zitschy de Znoriza J.C.Rg. C.M. Regiarum // Appellationum in Castro Pragensi Consiliary // Hic Liber continet [...] A[nn]i 1497. // et ex post Constitutiones Regni*. Šis įrašas paakino ieškoti čekų kalba išleistų inkunabulų.

Istoriografija. Atpažinti dviejų knygų (inkunabulų) konvoliutą labai palengvino interneto prieiga, nes galėjome naudotis viešai prieinamais, skaitmeniniais žymių Čekijos mokslininkų, bibliografų Josefo Dobrovskio (1753–1829), Josefo Volfo (1878–1937), Zdeneko Vaclovo Tobolkos (1874–1951), Emmos Urbankovos (1909–1992), Petro Voito (g. 1956) ir kitų darbais.

1 [*Artikule sněmovní z roku 1497*]: [Svoleni sněmu obecního Království českého léta 1497.]. [Praha: Tiskař Pražské bible, 1497]. [6] lap.; 4° (21 cm). Signatūra: a–[a^{vi}]. Saugojimo šifras: KJ5301 Jabl.

2 *Zřízení zemské Vladislavské* (Jura et constitutiones regni Bohemiae) / Sestavili Petr ze Šternberka a na Lištni, Zdeněk ze Šternberka a na Zbiroze a Albrecht Rendl z Úšavy. V Starém Městě pražském [Praha: Tiskař Pražské bible], 1500. VII. 18. [146], [3 tušti] lap.; 4° (21 cm). Signatūra: [2], aⁱⁱ–[a^{viii}], b–[r^{viii}], s–[s^{vi}], t–[t^{vi}]. Saugojimo šifras: KJ5301 Jabl.

Pirmasis inkunabulas – nedidelės apimties, vos šešių lapų, išspausdintas gotikiniu šriftu. Pirmojo lapo *a* pusėje³ spausdinto teksto nėra, lapas sulipęs ar sulipintas su priešlapiu, todėl negalima matyti visų gausių rankraštinių marginalijų, tačiau akivaizdžios trynimo žymės. Šį lapą reikėtų restauruoti, kitų penkių lapų būklė gera. Spausdintas tekstas prasideda pirmojo lapo *b* pusėje, joje yra 31 eilutė. Teksto eilučių skaičius kiekviename puslapyje skiriasi. Daugiausia – 33 eilutės – yra 2 lapo *b* pusėje, 5a lape – 27 eilutės, o paskutiniame 6a lape yra tik 14 eilučių. Kustodai nenaudojami. Teksto pradžioje, kairėje pusėje, rudu rašalu užrašyta: 1497. Tokiu pačiu rašalu dešinėje viršutinėje kitų lapų pusėje užrašyti ir lapų numeriai, foliacija ištisinė, atrodo, kad tai padaręs asmuo abi knygas laikė vienu veikalu. Pačiame tekste neryškiai pabrauktos ar kitaip pažymėtos vos kelios vietos.

Pirmoji teksto eilutė „Swolenie Sniemu Obetznieho Kralowstwie C’eskeho“ (vert.: „Čekijos karalystės seimo nutarimai“) parodė, kad reikia ieškoti ankstyvųjų teisinio pobūdžio dokumentų, pasidomėti jų leidyba. Mums padėjo nuorodos į Jaroslavos Hoffmannovos [4] ir Emmos Urbankovos [18] straipsnius, o šie nuvedė prie kitų autorių darbų [2; 17; 20]. Čekijos karalystės seimo dokumentai buvo leidžiami iki XIX a. pradžios. Senieji (1487–1500 m.) dokumentai bibliografijose pateikiami kaip *Artikule sněmovní* ir nurodomi jų leidimo metai [18, 37–41]. 1497 metų teisiniai dokumentai atspindi tą laikmetį, kai Čekijos ir Vengrijos karalystės valdė vienas Kazimiero Jogailaičio sūnų Vladislovas II (1456–1516), karalaičio šventojo Kazimiero (1458–1484), Lietuvos didikų kunigaikščių ir Lenkijos karalių Jono Albrechto (1459–1501), Aleksandro (1461–1506), Žygimanto Senojo (1467–1548) brolis.

Kurdami šio inkunabulo aprašą rėmėmės E. Urbankovos straipsnio bibliografinė dalimi, nes joje pateikti ir svarbiausi ankstesnių bibliografų surinkti duomenys apie leidinį. Teigiama, kad knygą, kaip ir antrąjį kartu išleistą inkunabulą *Zřízení zemské Vladislavské*, išleido tas pats Prahos Biblijos leidėjas (*Tiskář Pražské bible*). Žvelgiant į abi knygas, tuo sunku patikėti. *Tres faciunt collegium* (lot., vert.: *trys sudaro draugiją*) – LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomas iki šiol vienintelis Lietuvos bibliotekose buvęs čekų kalba 1488 m. išleistas inkunabulas *Biblia Bohemica* (*Bohemijos Biblija*, t. y. į čekų kalbą išverstas Šventasis Raštas arba Biblija)⁴. Nors jos leidėju kartais vadinamas Janas Kampas [3, 118], vis tik dažniau pritariama Prahos Biblijos leidėjo pavadinimui [20, 1087]. Taigi netikėtai turime net tris to paties leidėjo inkunabulus ir galime juos palyginti. *Biblia Bohemica* ir *Zřízení zemské Vladislavské* yra tarsi dvyniai – tas pats leidėjas nekelia abejonių. *Artikule sněmovní z roku 1497* šriftas akivaizdžiai skiriasi, raidės mažesnės, šviesesnės. Z. Tobolkos [17, 13] pateikiamose gotikinio šrifto *M* raidžių, kurias naudojo pirmieji čekų leidėjai, lentelėse, ši raidė artimesnė toms, kuriomis naudojosi Mikulášo Bakaláro spaustuvi. Vis dėlto klausimas, kas iš tikrųjų yra šio unikalaus leidinio spaustuvininkas, lieka atviras. O iki tol, kol į jį bus atsakyta, leidėju, kaip priimta, nurodysime Prahos Biblijos leidėją.

Kitas dalykas, kurį mini visi šaltiniai ir naujausios bibliografijos [20, 71], yra tai, kad 1497 m. *Artikule sněmovní* laikomas dingusiu ir kad paskutinį kartą šio inkunabulo egzistavimas buvo paliudytas prieš du šimtus metų lenkų kalba Varšuvoje 1820 m. išleistoje I. B. Rakovieckio knygoje *Prawda Ruska* [12, 236]. Yra išlikęs ir paskelbtas 1497 m. Seimo dokumentų rankraštis [1]. Palyginus abu tekstus matyti, kad šiek tiek skiriasi žodžių tvarka, rankraščio tekstas viena pasitraipa ilgesnis. Galima teigti, kad mūsų surastas inkunabulas *Artikule sněmovní z roku 1497* šiuo metu yra unikumas, bibliografinė vertybė, praturtinanti Čekijos spaudos istoriją.

3 Tokią foliaciją nurodo čekų istoriografija: nenumeruotų lapų *recto* žymima *a*, o *verso* – *b* [18].

4 *Biblia Bohemica*. Praha: [Jan Kamp], 1488 o8. [610] lap.: inic.; 2° (31 cm). Signatūra: [def.], c5–c9, d–g10, h–h8, i–s10, t–t9, v–z10, A–A10, B–B8, C–Z10, AA–BB10, CC–CC8, aa–gg10, hh, [1], [def.], ii–kk10, [def.]. Saugojimo šifras: I-33.

Drauge įrištas inkunabulas *Zřizení zemské Vladislavské* nėra toks retas [18, 81]. Jį turi trys Čekijos ir viena Vokietijos biblioteka [19]. Egzemplioriai yra lyginami pagal pirmąją teksto eilutę: mūsų surastasis inkunabulas, kaip ir saugomas Čekijos nacionalinėje bibliotekoje Prahoje⁵, priklauso pirmajam variantui. Apie šį teisinės minties dokumentą nemažai rašyta. Jam daug dėmesio skirta Kamilo Boldano straipsnyje [2, 7] su daugybe bibliografinių nuorodų. Kuo mokslininkus galėtų sudominti mūsų Bibliotekoje esantis egzempliorius? Jis geros būklės, nors matyti, kad iškirptas vienas signatūros a¹[?] lapas. Matyt, jo nebūta jau tada, kai savininkas ranka žymėjo lapus, nes skaičiai surašyti iš eilės. *Zřizení zemské Vladislavské*, tarsi sujungti į vieną knygą su *Artikule sněmovní*, prasideda nuo 7 lapo, spausdintas tekstas baigiasi 145 lape, tačiau tuoj pat prasideda rankraštinės marginalijos, užimančios beveik du lapus, nes 146 lapas rašytas ranka. Tekstas tikrai labai aktyviai skaitytas: daug pastabų, braukymų. Tarp marginalijų pastebėta 1701 m. data tarsi rodo, kad pastabos galėjo būti rašytos ne anksčiau kaip XVIII a. Marginalijos, kurių dalis panaši į įstatymų punktus, rašytos čekų kalba.

Proveniencija. Pabandėme įsivaizduoti, kaip šis dviejų inkunabulų konvoliutas iš Prahos atsidūrė Vilniuje. Tikriausiai niekas negali pasakyti, kokioje lentynoje jis gerus 200 metų glaudėsi Prahoje, kol jį 1722 metais, kaip skelbia straipsnyje jau minėtas įrašas, nusipirko kilmingas bajoras Janas Karelas Zitschy'as de Znoriza, Karališkojo apeliacinio teismo tarėjas (*Český šlechtic-rytíř. Císařsko-královský apelační rada*) [21]. Abu inkunabulai jau tada buvo įrišti į vieną knygą ir vėliau nebuvo perrišti – tai gali patvirtinti įrašai viršelių vidinėje pusėje. Vidinėje apatinio viršelio pusėje įklijuotas ir nespaltotas Zitschy'o de Znoriza giminės herbas. Šių priklausomybės žymių ir įrašų niekas nemėgino panaikinti. J. K. Zitschy'as de Znoriza tikriausiai buvo bibliofilas – šią pavardę ne kartą aptikome įvairių bibliotekų proveniencijose [8; 14]. Todėl galima manyti, kad kauptos knygos po savininko mirties buvo išparduodamos. Jų dalis tikriausiai atsidūrė Vienoje, o iš ten pateko į kitus kraštus. Pavyzdžiui, vieną J. K. Zitschy'ui de Znoriza priklausiusią knygą aptikome Odesos (Novorosijsko)⁶ universiteto bibliotekoje. Paskelbtas proveniencijos įrašas liudija, kad tą knygą lenkų teisininkas ir istorikas Romualdas Hubė (1803–1890) pirko Vienoje [5], vėliau ji pateko į universiteto biblioteką. Todėl visai įmanoma, kad ir minėtieji inkunabulai galėjo būti parduoti Vienoje. Bibliografijos šaltiniai nurodo, kad Vienoje gyvenęs archyvaras Theodoras Taulowas von Rosenthalis (1702–1779) turėjo inkunabulą *Artikule sněmovní z roku 1497* [18, 82], bet ar jis buvo įrištas kartu su *Zřizení zemské Vladislavské*, iš ko buvo įsigytas, kam ir kada parduotas – nežinoma.

Kaip minėta, paskutinį kartą apie konvoliutą, kurį laikė viena knyga, rašė lenkų ekonomistas, domėjęsis žemės ūkio klausimais, visuomenės veikėjas, slavistas ir slavofilas Ignacijus Benediktas Rakovieckis (1783–1839) [16]. Jis domėjosi įvairiais teisyneis ir į lenkų kalbą išvertė bei publikavo *Rusų tiesą*⁷. Toje 1820 m. publikacijoje ir nurodė, kad Rusijos senatorius Nikolajus Novosilcevas (1762–1838) Varšuvoje leidęs pasinaudoti asmeninės bibliotekos knyga. I. B. Rakovieckis pabrėžė, kad knyga esanti labai reta, todėl jis nutaręs pateikti ištrauką iš *Artikule sněmovní z roku 1497* [12, 236]. Tai nurodo dauguma bibliografijos šaltinių. Ar knygoje būta nuosavybės ženklų, I. B. Rakovieckis nemini. Matyt, jam tai nerūpėjo. Ar gali būti, jog atsirado N. Novosilceviui priklausiusi knyga? Jokių nuosavybės įrašų, jokio parašo ar antspaudo neradome, kita vertus, akivaizdžiai matyti trynimo žymės pirmajame knygos lape. Jeigu N. Novosilcevas būtų pasirašęs, jo parašą galėtume palyginti su Bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomu 1829-03-13 rašyto

5 Národní knihovna České republiky, Praha. NKn, 43. F. 56.

6 Buvęs 1865 m. įsteigtas imperatoriškasis Novorosijsko universitetas.

7 *Russkaja pravda* – Rusios įstatymų leidiniai [15]. Turėjo įtakos Kazimiero teisyne (1468) ir Lietuvos Statutų teisinėms normoms.

rekomendacinio laiško parašu⁸. Sunku *sine ira et studio*⁹ minėti vieną Lietuvos budelių, prisidėjusių prie žiauraus 1794 ir 1831 metų sukilimų malšinimo, Vilniaus universiteto sunaikinimo [6], jo studentų, tarp kurių buvo ir poetas Adomas Mickevičius, persekiojimo, uolų rusinimo politikos vykdytoją Lenkijoje ir Lietuvoje N. Novosilceva [11]. Rusijos šaltiniai [10] pateikia žinių apie jo teisėkūros veiklą, jis laikomas vienu iš 1820 m. Rusijos konstitucijos ir 1821 m. baudžiamos panaikinimo projektų autoriumi. Tie projektai, įteikti carui Aleksandrui I (1777–1825) liko be atgarsio, tačiau liudija apie rimtą N. Novosilcevo domėjimąsi teise, diplomatija, įstatymų leidyba. Todėl visai gali būti, kad 1809 m. priverstas apsigyventi Vienoje, N. Novosilcevas ten aptiko ir įsigijo minėtus inkunabulus, nes tai buvo jį dominusios srities dokumentai. 1815 m. kaip Aleksandro I įgaliotasis komisaras vykdamas į Lenkijos kunigaikštystę, knygą atsivežė į Varšuvą. Dalis N. Novosilcevo archyvo pražuvo 1831 m. sukilimo metu. 1833 m. N. Novosilcevas grįžo į Peterburgą, matyt, parsivežė išlikusią dalį dokumentų, tarp kurių galėjo būti ir vertingas konvoliutas – mažai tikėtina, kad būtų jį palikęs Vilniuje. Peterburge praleido likusius gyvenimo metus. Jis nebuvo vedęs, neturėjo vaikų, taigi paveldėtoju tapo sūnėnas Vasilijus Novosilcevas. 1846 m. vertingą senatoriaus V. Novosilcevo asmeninę biblioteką arba jos didžiąją dalį (4605 leidinius) per įgaliotinį [13] įsigijo Raudondvario dvaro savininkas grafas Benediktas Emanuelis Tiškevičius (1801–1866). Spėjame, kad tarp tų knygų būta inkunabulų. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą dvaro bibliotekoje buvę 10–20 tūkstančių įvairios tematikos, įvairiomis kalbomis (tarp jų ir čekų kalba) išleistų knygų. Du pasauliniai karai bibliotekos nepasigailėjo, ji buvo išsklaidyta: didžioji dalis pateko į Lenkiją, likusi dalis pasklido po įvairias bibliotekas ir rinkinius. Labai tikėtina, kad tarp tų, be šeimininko likusių ir lemties blaškomų, knygų atsidūrė inkunabulai *Artikule sněmovní z roku 1497 ir Zřícení zemské Vladislavské*.

Paskutinis, nekeliantis abejonių knygos savininkas, kurio ekslibrisas įklijuotas vidinėje viršutinio viršelio pusėje po Zitshy'o de Znoriza įrašo, buvo akademikas, teisės istorikas, istoriografas ir archeografas Konstantinas Jablonskis (1892–1960). Jo gyvenimas, kaip rašo V. Merkys [7], tapo lietuvių kultūros istorijos dalimi. Gyvenęs sunkių istorinių išbandymų laikais, akademikas nepaliaujamai rūpinosi Lietuvos istorinių dokumentų išsaugojimu, rinko ir kaupė reikšmingus įvairios tematikos dokumentus bei knygas. Ypač domėjosi senaisiais teisiniais dokumentais, Lietuvos Metrika, Statutu, todėl Vladislavo II laikų Čekijos karalystės įstatymai, Seimo dokumentai jam taip pat buvo įdomūs. Tačiau žinių – kur, kada, iš ko įsigijo minėtus dokumentus, nepaliko. Prasprūdo šis dviejų inkunabulų konvoliutas ir pro K. Jablonskio surinktų dokumentų apžvalgą rengusiųjų akis [22; 9]. Lietuvos mokslų akademijos biblioteka akademiko K. Jablonskio knygų ir rankraščių rinkinį gavo 1964 m., vėliau jis dar buvo pildomas mokslininko artimųjų perduodamais leidiniais [9, 55]. 1968 m. įsteigtas Memorialinis akademiko Konstantino Jablonskio fondas. Jame sukaupta per 9000 egzempliorių [9, 55]. Tarp jų – dėl žinių stokos neatpažinti, neslepiami kelis dešimtmečius slėpėsi *Artikule sněmovní z roku 1497 ir Zřícení zemské Vladislavské* (1500).

Apibendrinimas. *Habent sua fata libelli* (lot., vert.: *knygos turi savo likimus*) – taip galima pasakyti, įvertinus dviejų inkunabulų 520 metų kelią. Jų reikšminis skaičius – 200. Kažkieno valia įrišti į vieną knygą, nupirkti praėjus 200 metų po išleidimo. Prieš 200 m. paskutinį kartą paliudytas konvoliuto egzistavimas. Kadangi nėra žinių apie antrą tokį Čekijos karalystės teisiinių dokumentų rinkinį, manytina, kad rasta būtent I. B. Rakovieckio minėta knyga. Kaip ten bebūtų, vienas dalykas nekelia abejonių – 1497 m. išleisti Čekijos karalystės seimo dokumentai

8 Autografų kolekcija. LMAVB RS, F7-94.

9 Be pykčio ir šališkumo (lot.)

surasti, ir nuo šiol čekų bibliografams nereiks teigti, kad nėra išlikusių jų egzempliorių. Dar bent 200 metų saugojimo vieta galės būti nurodoma LMA Vrublevskių biblioteka.

PUBLIKUOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. *Akta veřejná i sněmovní w království Českém, 1497* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=10&bookid=1067&page=465>.
2. Boldan, Kamil. *Český knihtisk v boji mezi městským stavem a šlechtou na počátku 16. Století* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 19 d.]. Interneto prieiga: <https://www.ff.jcu.cz/ustavy/hu/opera-historica/predchozi-cisla-previous-issues/opera-historica-20152013/opera-2017-nr-1.pdf>.
3. Feigelmanas, Nojus. *Lietuvos inkunabulai*. Vilnius: Vaga, 1975. 491 p.
4. Hoffmannova, Jaroslava. Pražští úřední tiskaři. In: *Documenta Pragensia X/2. Elektronická PDF verze* [interaktyvus], 1990, p. 24–39 [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: http://www.ahmp.cz/docs/dp/15_DP%20X_2.pdf.
5. Hube, Romuald [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 11 d.]. Interneto prieiga: <http://www.libed.ru/knigi-nauka/792037-5-u-katalog-izdaniy-xvi-veka-chn-nist-ers-tvo-obr-azov-anija-nauk-krai-odesskiy-nacionalniy-universitet-i.php>.
6. Lelelew, Joachim. *Nowosilców w Wilnie w roku szkolnym 1823/4*. Dołączona Nota o kuratorii Nowosilcowa, podana na ręce generała Rosen. przez Onacewicza. Warszawa, 1831. 120 p.
7. Merkys, Vytautas. *Konstantinas Jablonskis*. Kaunas: Šviesa, 1991. 144 p.
8. *Moravska zemská knihovna. Historické fondy* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 11 d.]. Interneto prieiga: <https://www.historickefondy.cz/Record/mzk.001081859>.
9. Narbutienė, Daiva. *Konstantino Jablonskio asmeninės bibliotekos raritetai*. In: *Konstantinas Jablonskis ir istorija*. Sudarė Edmundas Rimša. Vilnius: LII leidykla, 2005, p. 55–64.
10. Novosilcev, Nikolaj [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 10 d.]. Interneto prieiga: <https://pravo.hse.ru/constlaw/constitutionalists/novosiltsev>.
11. Novosilcev Nikolaj (Nikolajus Novosilcevas). In: *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. T. 16. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2009, p. 572.
12. Rakowiecki, Ignacy Benedykt. *Prawda ruska, czyli Prawa Wielkiego Xięcia Jaroslawa Władymirowicz, tudzież traktaty Olga i Igora WW. XX. kijowskich z cesarzami greckimi y Mściława Dawidowicza x. Smoleńskiego z Rygą zawarte, których texta, obok z polskięm tłumaczeniem poprzedza rys historyczny zwyczajów, obyczajów, religij, praw y języka dawnych słowiańskich y słowiańsko-ruskich narodow*. T. 1. Warszawa: w drukarni XX. Piiarów, 1820. XVI, 277 p.
13. Raudondvario grafų Tiškevičių bibliotekos XV–XVII amžiaus knygos. [Parengė] Edita Korzonaitė [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 10 d.]. Interneto prieiga: <http://www.krmuziejus.lt/raudondvario-grafu-tiskeviciu-bibliotekos-xv-xvii-amziaus-knygos>.
14. *Régi könyveink és kéziratink katalógusai a szegedi piaristák könyvtára = Kataloge unserer Altbücher und Handschriften die Bibliothek der Piaristen in Szeged. Összeállította Varga András*. Szeged, 1986 [interaktyvus]. XIII, 108 p. (Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Bibliothecaria; t. 9, fasc. 1) [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: http://acta.bibl.uszeged.hu/7786/1/biblio_009_fasc_001_000-108.pdf.
15. Rusų tiesa (Russkaja pravda). In: *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. T. 20. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2011, p. 572.
16. Sobociński, Władysław. *Rakowiecki Ignacy Benedykt*. In: *Polski słownik biograficzny*. Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1987, t. 30/3, z. 126, p. 506–508.
17. Tobolka, Zdeněk Václav. *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století. Díl 1, Prvotisky* (do r. 1500). V Praze, 1925 [interaktyvus]. 49 p. [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: http://kramerius4.nkp.cz/search/i.jsp?pid=uuid:595d5a00-baf9-11e3-b74a-5ef3fc9ae867#-monograph-monographunit-page_uuid:aaa6fb60-be09-11e3-a99b-005056822549.

18. Urbankova, Emma. *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. Století*. Dodatky. Díl 1, *Prvotisky* (do r. 1500). V Praze, 1994 [interaktyvus]. 147 p. [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: Emma_Urbankova_Knihopis_ceskych_a_sloven.pdf.
19. *Vladislavské zřízení zemské* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 9 d.]. Interneto prieiga: <http://www.clavmon.cz/clavis/sttisky/repertorium/urb46.html>.
20. Voit, Petr. *Encyklopedie knihy: stáří knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století: papír, písmo a písmolijectví knihtisk a jiné grafické techniky tiskaři, nakladatelé, knihkupci, ilustrátoři a kartografové literární typologie, textové a výtvarné prvky knihy knižní vazba, knižní obchod*. Praha: Nakladatelství Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, 2006. 1350 p.
21. Zitschy von Znoriza, Johann Karl Joseph, 18 stol. In: *Provenio Knihovna Národního muzea* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. liepos 10 d.]. Interneto prieiga: <https://stt.opac.nm.cz/authorities/17280?locale=cs>.
22. Žukas, Vladas. *Profesorius Konstantinas Jablonskis*. In: Žukas, Vladas. *Pažinti kultūros žmonės*. Vilnius, 2002, p. 24–39. (Prisiminimų puslapiai; [kn. 1]).

VIOLETA RADVILIENĖ, DANGUOLĖ PALAČIONYTĖ

From Prague to Vilnius: tracing the road of two incunabula

Summary

The article describes how a composite book containing two so far undetected incunabula, [*Artikule sněmovni z roku 1497*] and *Zřízení zemské Vladislavské* (1500), was identified in Prof. Konstantinas Jablonskis' (1892–1960) Memorial Book Collection, currently in the final stages of processing in the Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences. The incunabula were identified as legal documents of the Bohemian Diet. Based on historiographical sources, the article traces the way by which this composite set came to the Library and discusses who had been or could have been the former owners of the book. The discovery of the incunabulum [*Artikule sněmovni z roku 1497*] is of particular importance, as this book was thought to be lost since 1820, and its other copies are unknown. It is emphasized that the Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences is the only library in Lithuania, which has in its holdings three Czech-language incunabula: *Biblia Bohemica* (1488), [*Artikule sněmovni z roku 1497*] and *Zřízení zemské Vladislavské* (1500).

Keywords: incunabula; composite book; Prague; Konstantinas Jablonskis; Zitschy von Znoriza.

Įteikta 2019 m. lapkritį